

Par patēriņa cenām 2022.gada oktobrī

Patēriņa cenu pieaugums ir kļuvis mērenāks

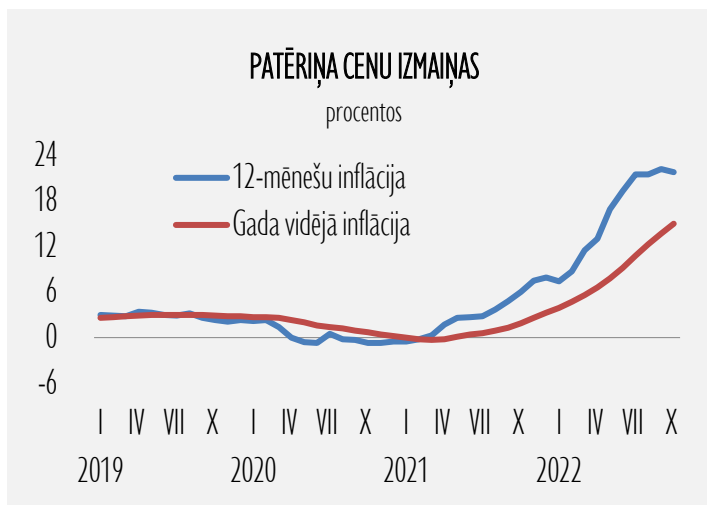
Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022.gada oktobrī, salīdzinot ar septembri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,8%. Precēm tas pieauga par 0,7%, bet pakalpojumiem – par 1 procentu.

Oktobrim ir raksturīgs cenu kāpums, kas galvenokārt ir saistīts ar sezonāliem faktoriem. Šogad oktobrī lielākā ietekme bija cenu kāpumam pārtikai un degvielai, bet cenas samazinājās ar mājokli saistītiem energoresursiem, ko ietekmēja valdības ieviestie atbalsta pasākumi energoresursu cenu straujā pieauguma kompensēšanai no šī gada 1.oktobra līdz nākamā gada 30.aprīlim.

Lai gan oktobrī ir raksturīgs cenu kāpums pārtikas produktiem, tomēr šogad oktobrī cenu kāpums pārtikai bija straujākais šajā mēnesī kopš 2007.gada. Pārtikas produktu cenas oktobrī pieauga par 2,1% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,6 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam svaigiem dārzeņiem, maizei un pienam. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē samazinās kopš šī gada aprīļa, tomēr pēdējos mēnešos cenu kritums kļuvis arvien mērenāks. Oktobrī, salīdzinot ar septembri, tās praktiski saglabājās nemainīgas (kritums par 0,1%), bet, salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri, tās bija par 2% augstākas. Cenas oktobrī samazinājās visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot graudaugus, kuru cenu kāpums gandrīz kompensēja kopējo cenu kritumu pārējās grupās. Cenu kāpumu kviešiem un kukurūzai turpināja ietekmēt nenoteiktība par Melnās jūras graudu eksporta turpināšanu no Ukrainas un bažas par sausajiem apstākļiem Argentīnā, kā arī zemākas ražošanas perspektīvas ASV un ES, bet labākas miežu ražošanas izredzes ES palīdzēja nedaudz ierobežot cenu pieaugumu. Graudaugu cenas pasaulē joprojām bija par 11% augstākas nekā pagājušā gada oktobrī. Piena produktiem, augu eļļām un gaļai bija vērojams līdzīgs cenu samazinājums. Gan piena produktiem, gan gaļai cenas samazinājās ceturto mēnesi pēc kārtas, tomēr piena produktiem tās saglabājās par 15,4% un gaļai par 5,8% augstākas nekā pirms gada. Cenu kritumu oktobrī šajās grupās noteica vājais pieprasījums un valūtas maiņas ietekme, kā arī tirgus nenoteiktība par turpmāko pieprasījuma virzību straujās inflācijas un ekonomikas lejupslīdes dēļ. Cenu kritumu augu eļļām galvenokārt veicināja lieli krājumi Dienvidaustrumāzijā, neskatoties uz bažām par nelabvēlīgiem laikapstākļiem lielākajos audzēšanas reģionos un nenoteiktību par eksportu no Melnās jūras reģiona. Augu eļļām cenu indekss bija gandrīz par 20% zemāks nekā iepriekšējā gadā.

Pēc krituma iepriekšējos trīs mēnešos oktobrī cenas pieauga degvielai – par 4,7% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Cena degvielai joprojām saglabājas augsta, ko ietekmē augstās pasaules naftas cenas. Arī pasaules naftas cenas pēc krituma iepriekšējos mēnešos, septembra beigās atsāka pieaugt. Oktobrī mēneša laikā vidēji tās pieauga par 3%, ko galvenokārt noteica naftas ieguvējvalstu organizācijas OPEC+ septembra beigās noslēgtā vienošanās no novembra krasi samazināt naftas ieguvu. Lai gan oktobra vidū Brent naftas cena kritās, noslīdot līdz 88 ASV dolāriem par barelu, ko galvenokārt sekmēja spēcīgs ASV dolārs un bažas par naftas pieprasījuma kritumu saistībā ar iespējamu ekonomikas recesiju, tomēr mēneša otrajā pusē naftas cena atkal palielinājās, Brent naftas cenai oktobra beigās pieaugot līdz 96 ASV dolāriem par barelu.

Pakalpojumiem cenas oktobrī pieauga par 1%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija vērojama cenu kāpumam ūdensapgādei un kanalizācijas pakalpojumiem, ambulatoriem, ēdināšanas, atpūtas un kultūras pakalpojumiem, personisko transportlīdzekļu apkopei un remontam.

Lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,4 procentpunktiem. To galvenokārt noteica no 1. oktobra sniegtais valsts atbalsts, daļēji kompensējot mājsaimniecībām maksājumus par elektroenerģiju, dabasgāzi un siltumenerģiju. Straujākais cenu kritums bija vērojams elektroenerģijai – par 28,9%, kam bija arī lielākā samazinošā ietekme uz patēriņa cenu līmeni oktobrī. Elektroenerģijas cenu kritumu ietekmēja arī tās cenas straujš kritums biržā, ko veicināja labvēlīgie laika apstākļi elektroenerģijas ieguvei Eiropā – nokrišņu un vēja ģenerācijas pieaugums, cenu kritums dabasgāzei un oglēm, kā arī enerģijas plūsmu pieaugums no Somijas un Zviedrijas. Dabasgāzes cena oktobrī samazinājās par 0,2%. Savukārt siltumenerģijai cena oktobrī pieauga – par 16,5%, bet tas ir mazāks pieaugums nekā tas būtu bijis bez valsts atbalsta. Cena pieauga arī cietajam kurināmajam – par 3,3 procentiem. .

2022.gada oktobrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada oktobri, patēriņa cenas pieauga par 21,8%. Gada vidējā inflācija bija 15 procenti.

Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos cenu izmaiņas turpinās pārsniegt sezonālo svārstību līmeni, tomēr kopumā cenu kāpums varētu vairs nebūt tik straujš kā bija vērojams iepriekšējos mēnešos. Paredzams, ka 2022.gadā kopumā vidējā gada inflācija varētu būt tuvu 17%. 2022.gada beigās un 2023.gada sākumā inflācijas tempiem vajadzētu sākt samazināties.